

BIBLIOTECA ITALIANA

Colecție coordonată
de

SMARANDA
BRATU ELIAN

NUCCIO ORDINE

GALILEO GALILEI
SIDEREUS NUNCIUS
sau
ANUNȚUL STELAR

Traducere din latină de
GHEORGHE STRATAN

Prefață de FRANCO GIUDICE

Note și postfață de
WILLIAM SHEA și TIZIANA BASCELLI

Cronologie, îngrijirea ediției și traducerea prefeței
SMARANDA BRATU ELIAN

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la Real

Galileo Galilei
Sidereus nuncius

© HUMANITAS, 2018, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Galilei, Galileo

Siderius Nuncius sau anunțul stelar / Galileo Galilei; trad. din latină
de Gheorghe Stratan; pref. de Franco Giudice; note și postf. de William Shea
și Tiziana Bascelli; cronologie, îngrijirea ed. și trad. pref.:

Smaranda Bratu Elian. – București: Humanitas, 2018

ISBN 978-973-50-6065-7

I. Stratan, Gheorghe (trad.)

II. Giudice, Franco (pref.)

III. Shea, William (note; postf.)

IV. Bascelli, Tiziana (note; postf.)

V. Bratu Elian, Smaranda (ed.)

52

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 021/311 23 30

ANUNȚUL¹ STELAR²

care oferă privilegii impunătoare, demne de cea mai
mare admirație spre considerarea
fiecăruia și în mod special

A FILOZOFILOR ȘI ASTRONOMILOR³, pe care
GALILEO GALILEI

PATRICIAN FLORENTIN⁴

Matematician al Universității din Padova⁵
le-a observat cu OCHEANUL⁶ inventat nu
demult⁷ de El, pe suprafața LUNII, în nenumărate
stele FIXE, în Calea LACTEE
în STELELE NEBULOASE și în primul rând la
cele PATRU PLANETE⁸

care se rotesc cu diverse intervale și perioade și cu
uimitoare repeziciune în jurul STELEI JUPITER,
necunoscute nimănui până acum
și zărite foarte recent pentru prima dată de Autor,
care le-a atribuit numele de
AȘTRI MEDICEENI⁹

VENEȚIA, la Tommaso Baglioni¹⁰ MDCX

Cu permisiunea și privilegiul superiorilor.

PREAMĂRITULUI
Cosimo II de' Medici,
al IV-lea Mare Duce al Toscanei¹¹

Strălucită și plină de omenie fost-a lucrarea celor care s-au dedicat ocrotirii înfăptuirilor mărețe ale oamenilor de mare valoare de atacul invidiei, salvând numele lor demne de nemurire de la uitare și moarte. De aici uzanța de a încredința memoriei urmașilor portretele lor sculptate în marmură sau turnate în bronz; de aici și obiceiul de a ridica statui de oameni în picioare sau călare; de aici și cutuma de a înălța, cu costuri ce ajung până la cer, columne și piramide, cum zicea poetul¹²; de aici și deprinderea de a construi orașe și de a le da numele celor pe care urmașii recunoscători au ținut să-i încredințeze eternității. Căci mintea omenească e făcută în așa fel încât, dacă nu e stimulată mereu de imagini care să-i stea dinainte, lesne își pierde orice amintire.

Alții, în schimb, care cată la lucruri mai trainice și mai durabile, n-au încredințat lauda veșnică a oamenilor măreți pietrei sau metalului, ci au dat-o în grijă Muzelor și monumentelor nepieritoare ale literaturii¹³. Dar ce spun eu aici? De parcă înțelepciunea umană, mulțumindu-se cu acest tărâm, n-ar fi îndrăznit să treacă

dincolo de el; pe când ea, privind mai departe, și văzând prea bine că nici un monument construit de om nu rezistă în cele din urmă calamităților naturale și scurgerii timpului, a conceput reprezentări încă și mai trainice, asupra cărora timpul vorace și bătrânețea pizmașă să nu-și poată aroga nici un drept. Pricină pentru care, scrutând cerul, a atribuit sferelor veșnice¹⁴ ale stelelor strălucitoare numele celor care, prin înfăptuirile lor mărețe și aproape divine au fost socotiți vrednici de a împărtăși nemurirea astrilor. De aceea faima lui Jupiter, Mercur¹⁵, Hercule¹⁶ și a altor eroi, cu numele cărora au fost botezate stelele¹⁷, nu va păli nici ea, înaintea ca aștrii înșiși să se stingă. Însă această invenție a minții omenesci, una dintre cele mai minunate și nobile, a căzut de multe veacuri în uitare, eroii de demult ocupând acele sălașe luminoase și deținându-le aproape ca pe niște proprietăți de drept. Zadarnic Augustus, animat de un sentiment pios, a încercat să-l strecoare printre ele pe Cezar¹⁸. Căci, în pofida dorinței lui de a-i da numele de Iulius astrului apărut în vremea sa, unul de felul acelor pe care grecii le numesc comete, iar noi stele cu coadă¹⁹, steaua a dispărut la scurt timp, spulberându-i astfel și mult nutrita speranță²⁰. Și totuși, Preamărite Principe, Alteței Voastre²¹ putem să-i prezicem o soartă mult mai fericită și mai norocoasă. Într-adevăr, de îndată ce frumusețea nepieritoare a sufletului Vostru a început să strălucească pe pământ, iată că și pe cer s-au arătat niște Aștri luminoși²², care, asemeni unor graiuri, vin să povestească și să slăvească pe veci minunatele Voastre virtuți. Iată deci patru aștri rezervați

ilustrului Vostru nume, și nu unii dintre aceia fără de număr și mai puțin însemnați cum sunt stelele fixe, ci unii din nobilul șirag al planetelor. Aceștia își urmează, fiecare cu altă mișcare și cu uimitoare viteză, propria orbită²³ în jurul stelei Jupiter, cea mai nobilă dintre toate²⁴, ca și când ar fi progeniturile sale, în timp ce, cu o coordonare unanimă, toți patru laolaltă săvârșesc tot la doisprezece ani²⁵ marile lor revoluții²⁶ în jurul centrului lumii, adică al Soarelui²⁷. Și s-ar zice că însuși Creatorul stelelor m-a îndemnat, prin semne clare²⁸, să dedic aceste noi planete numelui vestit al Alteței Voastre mai degrabă decât al altora²⁹. Într-adevăr, cine oare, asemeni acestor stele care, ca demne progenituri ale lui Jupiter, nu se îndepărtează mai deloc de el, poate nesocoti faptul că îngăduința, blândețea sufletească, amabilitatea comportării, strălucirea sângelui regal, acțiunile mărețe, desăvârșita autoritate și conducere, care toate își au sălaș și loc în Alteța Voastră; cine, întreb eu, nu știe că toate aceste virtuți pogoară din preabuna stea Jupiter³⁰, cel mai mare izvor de bine după Dumnezeu? De la nașterea Alteței Voastre, Jupiter, Jupiter însuși, traversând repede aburii purtători de furtună de la orizont, luând în stăpânire poziția centrală a cerului³¹ și luminând cu regala-i casă³² unghiul oriental³³, a vegheat din acel tron sublim fericitul eveniment și și-a răspândit în aerul cristalin toată splendoarea și măreția, pentru ca, împreună cu sufletul deja împodobit de Dumnezeu cu cele mai nobile însușiri, fragedul trup să soarbă încă de la prima lui suflare toată acea necuprinsă forță și autoritate. Dar de ce recurg eu la

argumente probabile, când aş putea conchide şi dovedi totul cu un argument aproape de netăgăduit? Lui Dumnezeu cel Mare şi Bun i-a plăcut ca Preamăriţii Voştri Părinţi³⁴ să nu mă socotească nedemn de-a o învăţa disciplinele matematice pe Alteţa Voastră, ceea ce am şi făcut în ultimii patru ani de abia încheiaţi, în acea perioadă a anului care de obicei e rezervată odihnei după studiile mai trudnice.³⁵ Iar de vreme ce, fiind eu ales de soartă prin voinţa divină să o slujesc pe Alteţa Voastră şi să primesc de aproape lumina necuprinsei Voastre clemenţe şi bunăvoinţe, nu este de mirare că sufletul meu s-a aprins într-atât încât zi şi noapte nu mă mai gândeam la nimic altceva, decât ca eu, care sunt supusul Vostru nu numai sufleteşte, ci şi prin naştere şi natură, să arăt cât Vă sunt de recunoscător şi de dornic să Vă aclam gloria. Aşa stând lucrurile, când, sub protecţia Voastră, Preamărite Cosimo, am observat aceste stele necunoscute tuturor astronomilor de dinainte, am decis pe bună dreptate să le atribui prea augustul nume al Familiei Voastre.³⁶ Căci de vreme ce eu am fost primul care le-a cercetat, cine ar avea dreptul să mă critice dacă tot eu le voi da şi un nume şi le voi chema AŞTRI MEDICEENI? Aceasta în speranţa că un atare nume va aduce tot atâta faimă noilor aştri câtă le-au adus vechilor Eroi numele celorlalţi.³⁷ Fără să-i mai menţionez pe preamăriţii Voştri strămoşi, a căror glorie eternă este dovedită de toate relatările istorice, doar virtutea Voastră, o, Erou Măreţ, poate conferi acestor aştri nemurirea unui nume. Într-adevăr, cine se poate îndoi că, deşi uriaşe, speranţele iscate de fericitele

auspicii ale cărmuirii Voastre Voi nu numai că le hrăniți și le vegheați, ci sunteți pe cale chiar să le întreceți, iar asta mult timp de aci înainte? Astfel că, după ce-i veți fi întrecut pe toți cei asemeni Vouă, veți concura cu Voi înșivă, devenind zi după zi mai măreț.

Primiți deci, Preaîndurător Principe, această nobilă glorie hărăzită Vouă de Aștri și bucurați-Vă cât mai mult posibil de acele daruri divine cu care V-au înzestrat cu generozitate nu atât stelele, cât Dumnezeu, Făuritorul și Cărmuitorul lor.

Padova, 4 Idele lui Martie³⁸ 1610.

al Alteței Voastre
slujitor predevotat
Galileo Galilei

[Aprobarea de tipărire]

Excelențele lor Conducătorii Consiliului celor X³⁹ semnați mai jos, având încredințare de la Domnii Reformatori ai Universității din Padova⁴⁰ prin raportul celor doi însărcinați cu această misiune, anume Cuviosul Părinte Inchizitor și Vigilentul Secretar al Senatului Giovanni Maraviglia⁴¹, [recunoscând] sub prestare de jurământ, că în cartea intitulată SIDEREUS NUNCIUS etc. a dlui Galileo Galilei⁴² nu se află nimic potrivit Sfinței Credențe Catolice, principiilor și bunelor moravuri, și că ea este demnă de a fi publicată, îi acordă autorizația de a fi tipărită în acest oraș.

Data în prima zi a lui Martie 1610⁴³.

Conducătorii Prea Excelentului Consiliu
al celor Zece

Dl. M. Antonio Valareso

Dl. Niccolò Bon

Dl. Lunardo Marcello⁴⁴

Secretarul Prea Ilustrului Consiliu
al celor Zece Bartolomeo Comino⁴⁵

1610, în ziua de 8 martie⁴⁶.

Înregistrat în catalog la pagina 39.

Giovanni Battista Breatto, Ofițer

Coadjutor al Congregației

împotriva Blasfemiei⁴⁷

ANUNȚ ASTRONOMIC⁴⁸

CARE CONȚINE ȘI FACE PUBLICE
OBSERVAȚIILE RECENT EFECTUATE
CU AJUTORUL NOULUI OCHEAN
PRIVITOARE LA SUPRAFAȚA LUNII, LA CALEA LACTEE
ȘI
NEBULOASE, LA NENUMĂRATELE STELE FIXE ȘI LA
PATRU PLANETE, NUMITE AȘTRI MEDICEENI,⁴⁹
NEMAIVĂZUTE PÂNĂ ACUM.

Fără îndoială, în acest mic tratat mărește lucruri vreau să pun în fața ochilor tuturor celor ce studiază natura, lucruri asupra cărora trebuie reflectat. Mărește, spun, prin grandoarea domeniului însuși⁵⁰, prin noutatea lor nemaiauzită de-a lungul secolelor⁵¹ și încă prin instrumentul cu care toate acestea au devenit accesibile simțurilor noastre.

Este cu adevărat grandios să adaugi la marea multitudine de stele fixe care până acum se puteau observa doar cu ochiul liber și să aduci înaintea ochilor altele nenumărate care nu au mai fost văzute până acum și

care depășesc de peste zece ori numărul celor vechi și deja cunoscute.⁵²

Este minunat și uimitor de plăcut să vezi corpul Lunii, aflat față de noi la o distanță de circa șazeci de semidia-metre⁵³ terestre, atât de aproape ca și cum s-ar afla la o depărtare de numai două⁵⁴; astfel încât diametrul Lunii apare de aproape treizeci de ori mai mare decât se vede cu ochiul liber, suprafața de circa nouă sute de ori, în timp ce corpul ei solid, de circa douăzeci și șapte de mii de ori.⁵⁵ Astfel, cu certitudinea dată de experiența direc-tă a propriilor simțuri⁵⁶ oricine poate să-și dea seama că Luna nu are defel o suprafață netedă și uniformă, ci una rugoasă și inegală care, la fel ca suprafața Pământului, e plină de mari excrescențe, de cavități profunde și de trecători.⁵⁷

În plus, nu mi se pare lipsit de importanță nici că am pus capăt disputelor privitoare la Galaxie sau Calea Lactee⁵⁸ și că am dezvăluit simțului și nu doar minții noastre esența ei; și totodată va fi plăcut și foarte frumos să arăt pe viu⁵⁹ că substanța stelelor pe care până acum Astronomii le-au numit nebuloase⁶⁰ este mult diferită de ceea ce s-a crezut până astăzi.

Dar ceea ce depășește cu mult orice uimire și m-a îndemnat în primul rând să-i înștiințez pe toți astro-nomii și filozofii este faptul că am descoperit patru aștri rătăcitori⁶¹ de nimeni înainte cunoscuți sau obser-vați. Aceștia, la fel cum se rotesc în jurul Soarelui Venus și Mercur, se rotesc în jurul unui astru faimos între